

НОВИЙ ЧАС

ІЛЮСТРОВАННИЙ ПОЛІТИЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ЧАСОПИС

Ч. 5.

ВИХОДИТЬ ДВА РАЗИ В ТИЖДЕНЬ.

Рік I.

ПЕРЕДПЛАТА в КРАЮ

місячно 120.000 до кінця року 240.000.
В Америці річно 8 доларів.

АДРЕСА:

„НОВИЙ ЧАС“ Львів, Руська 18.

ПЕРЕДПЛАТА ЗА КОРДОНОМ

місячно рівновартість 8 мар. чм.
одно число 1 гр.

Перед вибухом.

Чому Польща не дістала загр. позички?

Гітлер арештований. -- Самовбійство Людендорфа.

В німецькій вулькані.

Хоча часописи доносили, що замах скрайних націоналістів в Монахові (столиці Баварії) зліквідований, але зліквідовано лиш мабуть перші його прояви. Оказується, що по стороні замаховців, себто Гітлера і Людендорфа, стануло монахійське населення, головню молодь і студенти. Населення невдоволене Каром, Льосовим і райхсвервою. На вулицях Монахова вуличні бої. Товпи атакують кошари, в яких містилися бюро комісаря Кара. Надіються нового виступу Гітлера і його відділів.

Гітлер арештований.

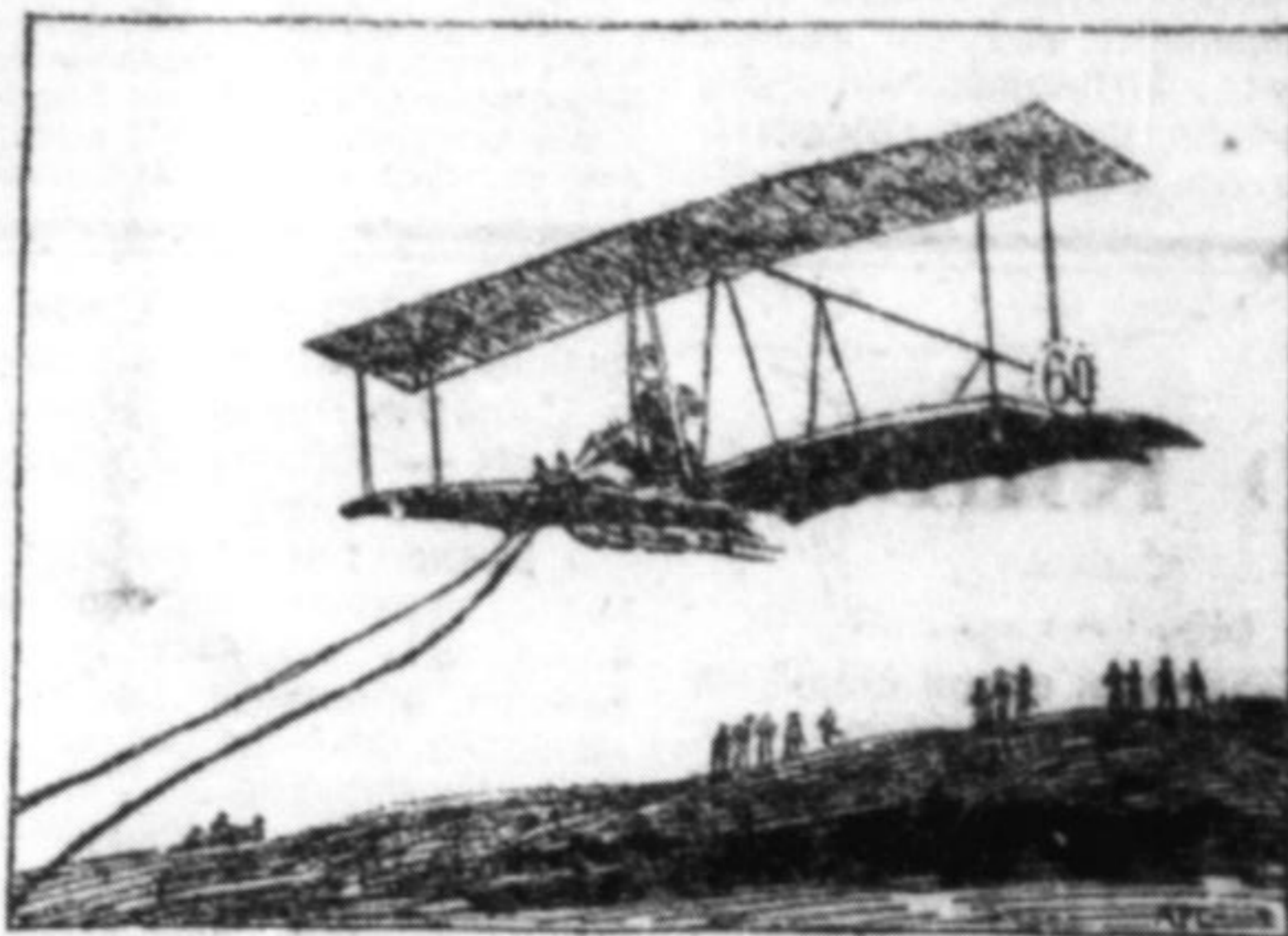
Телеграми доносять, що 11. с. м. вечером арештовано Гітлера в Уфінг в південній Баварії.

Самовбійство Людендорфа.

Нім. часопис „Форвертс“ доносить, що Людендорф поповнив самовбійство. Ця відомість однак є дуже непевна.

Вибух муніципії в Румунії.

З Букарешту доносять, що дня 12. с. м. послідувала тут експлозія складу муніципії в пристані Домнесту. Є 40 чоловік убитих.

(Пояснення до ілюстрації на стор. 6.)

В імени Річипосполитої Польської!

Суд окружний карний, яко Трибунал пресовий у Львові, рішив на внесок державної Прокуратурі, що зміст часописи „Новий Час“ число 3. з дня 4. листопада 1923. в артикулі під заголовком: 1) „Зміна в польським кабінеті“ від слів: безголови скандальної до кінця артикулу. 2) артикулу першого з гори числячи на стороні п'ятій а) заголовком б) уступ від слів: Та під сам режим до кінця артикулу — містить в собі ество ад 1, злочину з § 65 а) ад 2, виступку з § 30 з к. узнав доконану в дни 1. листопада 1923. конфіскації

за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. п. к. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ вівічальному редакторови тої часописи щоби це рішення помістив безплатно в найближшому числі і то на першій стороні. — Невиконання того наказу потягає за собою наслідки передвиджені в § 21 зак. друк. з дня 17. XII. 1862. Д. II. д. 4. б. з 1863. а іменно засудження за преступство на гривню до 400 мкп. Львів, дня 5. листопада 1923. (Підпис нечиткий).

Перед вибухом.

(к) Післявоєнне життя цілої Європи проходить під знаком непереваности і тривоги. Мир, на який погодилися народи і держави — штучний. Він зв'язує і скривас сили, що проявились підчас війни. Не всі соціальні і національні бажання у великим людським муравлищі заспокоюсно, не всі повернено у русло їх природного розвитку. Вже п'ять літ тої мирної непереваности, що пробивається з дня на день без пляну, а якій постійно не дають спокою видива анархії, революції, війни.

Буває перед вибухом вулькану, іноді короткі підземні удари, іноді ледви помітні потрясення землі звичають, що катастрофа близька. Горе тим, що не вмють, чи не хочуть цього бачити. Їх заскочує вибух і вони гинуть без ратунку.

Є багато позначок близької катастрофи. Короткі удари і потрясення в Греції, Туреччині, Італії, Іспанії, Польщі — її вістуні. І маємо вулькан, якого кратер грізно димить. Імя йому: Германія.

Чи народи, що мешкають довкола вулькану готуються до його вибуху? Так! У них помітний різкий розділ сил, які вибух стрічатимуть і які його стрічати хочуть: розділ на право і на ліво. Надія широких мас звертається туди, звідки роздається певний і рішучий голос: „Я поведу!“ Ті організовані сили, що хитаються, шукають компромісів і залагоди, остають поза скоб-

ками суспільного життя. А яркою прикметою правих і лівих сил є: вони свідомо пруть до конфлікту, вони його хочуть, бо він неминучий. Вибух німецького вулькану це буде сигнал, це буде знак, що кривавий танець можна починати.

А ми? що опинились по цей бік греблі, блище вулькану, чи готові ми стрічати грізне сціпленне живлових сил, яких вістуні вже помітні? Чи стрічатимемо їх стадом, що вмє збитись в кучу і з резигнацією очікувати заглади? А може озвірілою і втікаючою на осліп товпою, що нищитиме і тратуватиме кожного, хто захоче показати — за пізно — правдивий шлях? Нічого не каже нам припускати, що ми можемо сказати собі: „готові“. Навпаки, ми мало свідомі цього, що наближується момент,

який безжалістно роздавлюватиме бездільних, або тих, що плентатимуться під ногами, а якого гаслом буде: байдужим смерть! Хаос думок, зневіра, непереваності починів, трусість, загумінкова метушня, задирлива жовчна їдь не забезпечать нас перед огненною лавою, попелом і трійливими викидами близького вибуху.

Не час хитатися! Нація мусить виявити збірну волю, спрямовану на один шлях, згідний з її історичним розвитком. До його виявлення треба сильних людей, потрібно проводу, який вірить в свої сили і вмє найти їх скріпленне і рішучо обєднає все, що сильне і здорове, хоча, під сю пору, рознилене і розкинене. Грозі грядучого вибуху мусимо протиставити рішучість і єдність; темряві хаосу, в який попадемо, ясний луч його зрозуміння і одного, спільного бажання!

Чому люди нагло сивіють?

Напевно неодному з читачів доводилося бачити молодого чоловіка з посивлим волоссям і чути дивну історію, як то він нагло, не раз за ніч або за кілька годин, посивів. Яка в цьому причина? Учені кажуть, що великі і сильні нервові потрясення здержують нормальний доплив барвника (матерії, що надає краску) до волосся на голові. Місце барвника займають баньки повітря і волоссе тратить через те свою краску і стає білим.

Багато є знаних і досліджених наукою таких випадків наглої посивіння. Жінка французького короля Людовика XVI. Марія Антоніна, що втікала разом з чоловіком перед великою французькою ре-

волюцією, посивіла через одну ніч, як їх зловили революціонери.

Один англійський військовий лікар, Паррі, оповідає, що був свідком, як волоссе одного індуського жовніра, засудженого на смерть в часі революції в Індії в р. 1857, сивіло поступово на його очах. Д-р Кассан подав на примір одну даму з французької аристократії. Мала вона зізнавати в суді в процесі убийства одного князя. Зі зворушення посивіла вона в протягу одної ночі.

Ці всі випадки доказують, як дуже підлягаємо нашим зворушенням, яких ніколи не можемо опанувати, а які викликають не раз такі зміни у нашому тілі.

О. Д.

До Київа.

(Спомин.)

(Докінчене.)

Переїжджаючи попри стаційний будинок, я ще раз глянув на нього. Через освітлені вікна, видко було ті самі постаті, похилені над картами, видко було входячих і виходячих післанців. Штаб працював, працював як завжди до перевертоти, до границь цілковитого фізичного і душевного вичерпання.

Машина стогнала, сопіла і поволі тягнула за собою вагони, немов проїрюючи під собою шлях. Ми минули першу будку, в якій ледви-ледви жевріла маленька лампочка. В тій хвилі ся будка видалася мені такою самотною, такою опущеною — серед степу — сиротою, бож довкруги, куди не глянути, землю залягла непроглядна чорна пітьма.

— Нічого нового, можна їхати дальше? — питав хтось із машини.

— Нічо, нічо, тільки сміло наперед — відповів будник і потяг рушив вже жвавіше.

Потяг сунув вперед, а його колеса скрипіли, пігикали, плакали, а від часу до часу тільки свист машини прошивав сию монотонну мелодію. Машина зачала звільняти бігу... Пристанула...

— Глеваха — крикнув дижурний старшина і все заметушилося. Найперше повисідали стрільці, потім звантажено коні, а далі кухню і сотенні вози. Все пішло надсподівано-гладко. Біля першої години вночі вивантаження було покінчене, коні запряжені до возів. Сотня рушила в похід. Та тільки тут щойно зачалася біда. Коні запряжені перший раз до возів, рвалися то знову норвалися в величезному болоті, так що треба було вози просто з баюр витягати руками. А в добавок лиха зачав падати густий дощ і зірвався холодний вітер. Стрільці по коліна грузли

в болоті, ратуючи загрузні вози та кухні. З тяжкою бідою добралась сотня до села Глевахи, де дорога стала дещо гарніша.

В Глевасі не було ніде ні одного світла. Хати стояли мовчазні, окутані нічю, тільки вікна гляділи на незвичайних гостей мертвецькими зірницями.

Треба було розпитати дорогу на Виду і Янковичі, бо в нас ще карт цих околиць не було. Стрільці розбудили на силу якогось дядька і той випровадив нас аж ген за село на розстайну дорогу. Дядько видно дуже цікавий був знати хто ми такі і куди йдемо, та питання ставляв дуже осторожно. Але й так мало від нас довідався. Та дядько скоро знюхав, що це „свої“ і розуміється став смілиший. Розказував нам, що в Глевасі також хлопці „собираються“ йти на гетмана, а тільки біда, що в них зброї обмаль, в декого тільки „отрід“ поганенький є — Закінчив він свою балачку і показав нам дві дороги, одна вела на Виту, друга

Через освіту до кращого життя.

Під цим кличем іде всюди просвітна робота. Ішла вона і у тих народів, що до недавня ще поневолені, сьогодні вільні і свободні зажили своїм власним, самостійним вільним життям. Дійшли до него через освіту своїх широких народніх верств. Бо освіта, це неначе той ясний луч сонця, що проганяє темноту та вказує шлях, по якому має йти кожний член народу і сам цілий народ, себто всі його члени. Той ясний шлях знайшли вже інші народи і дійшли ним до кращого, чим ми, життя. Прийдеться нам шукати цього шляху! Щоби його знайти, треба нам стати до безпощадної боротьби з темнотою. Доволі її серед нашого народу. Ще досі на 100 наших людей є аж 70 цілковитих анальфabetів, себто наших братів, що не вміють ні писати ні читати. Про цих темних людей було десь сказано, що вони ходять по божому світі чужими ногами та дивляться на цей світ чужими очима. Воно й правда; темний, неграмотний чоловік, це гірше дитини, яку треба вести в життя. Та крім тих цілковитих анальфabetів є і між письменними багато таких, яких називаємо громадянськими анальфabetами. Се такі наші люди, що не знають своїх обов'язків супроти своєї громади, народу та супроти своєї батьківщини. Ми нарікаємо іноді, що цей або другий голосував при громадських або при інших виборах не на свою українську, а на поль-

ську лісту. Робив він це часом з темноти. Він не знав, що тим своїм поступком іде проти інтересів своєї громади чи проти інтересів свого народу. А тому називаємо таких людей анальфabetами громадянськими або національними. Таких анальфabetів стрічали ми не тільки при виборах. Було їх і є багато в інших наших народніх справах. Було їх досить і у нашій останній визвольній боротьбі. Се були ті, котрі в найгірший час для нашої Батьківщини ставали дезертирами, опускали в біді своїх товаришів, та тим своїм негромадянським поступком отвірвали неначе фронт для ворога! З такою

неграмотністю треба нам боротися! Боротьбу вести через свої читальні „Просвіти“, які мають безумовно подбати про курси для неграмотних. Такі курси вести можуть не тільки інтелігенти, але наші свідомі селяни і наші бувші стрільці. Хай вони беруть в руки кріс освіти і хай отворять очі своїм темним братам. І хай наші свідомі селяни і бувші стрільці та виділи читальні подбають про українську газету і книжку, сі два чинники, які будуть успішно поборювати громадянську неграмотність. Нехай ці два чинники дійдуть до рук широких наших народніх верств, які знайдуть там зрозуміння так своїх народніх прав, як і своїх обов'язків супроти своєї Батьківщини.

В Німеччині.

Баварські націоналісти хотіли під проводом Гітлера скинути дотеперішнє баварське правительство і встановити нове, у якого склад мали входити між інчим Гітлер, Людендорф, Порер, себто усі найскрайніші представники німецькі. Після баварського перевороту мало наступити усунення президента Німеччини Еберта і канцлера Штретемана, а в дальших наслідках війна з Францією. Націоналістам вдалося навіть на короткий час увязнити старе баварське правительство, а диктатор Баварії Кар був змушений під загрозою револьверів проголосити утворення диктатури в Баварії для всьої Ні-

мецьчини. Однак Райхсвер не прилучилася до замаху і він не вдався. Гітлер мусів утікати, а Людендорфа арештовано, а навіть поставлено перед англій суд. Суд його оправдав. Вважа назад в руках Кара і Льоссова. Підготовлення до замахів роблено теж в Авсбургу і в околицях Берліна. Офіційні вісти кажуть, що очайдушну акцію націоналістів припинено. Але здається не цілком. Та ось часопис „Форвертс“ доносить, що націоналістичні організації не залишили своїх плянів і дальше готуються до замахів. Словом німецький вулькан димить грізно і не д-бро він віщує.

на Янковичі. За труд одержав дядько п'ятдесят карбованців і загорнувшись у кожух вернув назад у село.

Від часу коли сотня висіла з потягу падав дощ, а тепер зачав падати сніг. Перший сніг... Якогось дивного вражіння дізнається, коли побачиться як перші пернасті пластинки білого шовку летять на землю. Здається наче шепочуть щось між собою, наче витають землю, яку мають покрити своїми грудьми на кілька місяців.

Сотня дійшла до недалекого ліса і тут чети розлучилися. Перша хор. Мельника і третя хор. Зибликевича пішли прямою дорогою на Виту, а друга хор. Харамбури віддалилася в напрямі на Янковичі. Після півгодинного маршу я зарядив відпочинок. Стрільці посідали по обох боках шляху, що вів густим лісом і розмовляли тихцем та курили.

Коли по десяти мінутах рушили дальше ціла земля стала білою

від снігу. Хуртовина ще збільшилася так що годі було на світ божий глянути.

Сотня виглядала тепер на якийсь дивний хорівід заклятих постатей, що поважно сунулися в невідому даль.

Дорога ставала чим раз труднішою. Прийшлося йти в гору і то по грузкому болоті. Однак Стрільці йшли борзо й від часу до часу чути було веселі сміхи та дотепи.

По півтора годинному марші заряджено знову відпочинок. Стрільці лягали по землі прямо в сніг. Замовкли сміхи, жарти, видно було в сотні велике перемучення. Коли знову треба було рушати в похід то прийшлося многих будити, що попід деревами позасипляли.

Не знаю чому спомин цієї ночі й цього походу остався в моїй пам'яті не таким понурим, як інші нічні марші. Здається, тому, що ми йшли вперед, що перед нами були рожеві надії, хочай шляхи до них тернями порослі. Бо рожеві надії

тим гарнішими розцвітають красками мрій чим більш трудів по дорозі до них.

Одною з причин тодішніх гарних настроїв серед стрілецтва, як я мав нагоду переконатися в частих розмовах були також й вісти які доходили до нас з Галичини. Українська галицька армія, що виросла протягом днів кількох, її геройські діла і оборона рідної землі перед кілька разів сильнішим ворогом ободряла нас всіх на душі, додавала сили і були немов товчком для стрільців дорівнати своїм галицьким братам.

Я часто думав про нерівну боротьбу галицької армії, духом переносився на рідні ниви на яких лилась кров наших галицьких стрільців. Я бачив як стрільці геройської галицької армії під такимже дощем, снігом, може в холоді й голоді оставляють кожду пядь своїх піль. Здається, що кождий стрілець думав про те саме, що кождий з їх відчував, що ми повинні їм помочити за всяку ціну а допомогти ми могли

По той бік греблі.

Відносини на Великій Україні.

Хор. Заробітки. Преса. Протирелігійна пропаганда. Чрезвичайка. Галичани.

В попередньому числі ми подали, що розказував наш інформатор др. Л., який вернув недавно з Збруча, про школу, церкву, військо і театр. Нині переповідаємо решту його інформацій.

Хори.

Наддніпрянці більше співучий народ від Галичан. Тому в кождім місточку, а то й селі, є хор. Спів там цлехують дуже старанно, бо кождий Наддніпрянець розуміє і любить його.

В Києві є державний хор, який ще краще співає, як славнозвісна „Українська Капеля“ Кошиця. Він їздить із концертами по всій Україні і рідною піснею будить приспану національну свідомість.

Від Редакції: Не зашкодило б і нам, Галичанам, подбати більше за свої хори. Голоси є, тільки дрігентів декуди бракує. А наша столиця Львів таки дуже зле стоїть із хорами. Нема навіть того, що було перед війною.

Заробітки.

Життя на В. Україні вже не таке скрутне, як було попередніх років. Люди потрохи пристроїлися:

найкраще скорим здобуттєм Столиці Соборної України. І тому власне всі невгоди, труди та вкінці голод й холод здавалися нам не так страшними, тому мабуть й ся особливо ніч вбилася мені в пам'ять і остала спомином не понурим а навпаки ясним і осіяним світлом тих щасливих хвиль в яких ми називали себе вояками великої української землі.

Минувши ліс, сотня властиво 2 чети вийшли на височину, звідкіля з далека видко було зариси лісів на білім снігу. Ніхто з нас не знав чи далеко нам ще треба йти, а головне чи ми на добрій дорозі. Бо здавалося, що тому походови кінця не буде. А мороз, вітер і сніг кождому вже до живого допік. Кождий мабуть і мріяв про те, щоб добитися вкінці до теплої квартири та хотяй одну годину переспатися, а на близькість села нічо не вказувало. Нігде не блимнуло світло, ні собака не залаяла.

Вкінці сумнів, чи ми йдемо туди, куди нам треба в мене зріс

хто на державній, хто на приватній посаді, а хто займається купецтвом, і якимось живуть.

Місячний заробіток вистарчас на прожиток, але вбратися, чи купити що до хати — не можна. Мануфактура дорога, але не дорожа як тут. За працю лекше як тут, бо багато направляється в різні ділянках: на залізниці, при трамваю, дорогах, будинках і т. п.

Преса.

Преса на В. Україні вся „Казьонна“, тобто большевицька. Пише все, що наказують і як наказують. Але і в ній час від часу попадають статі з критикою, хоч і дуже обережною. В Києві виходить кілька часописів українською мовою. Також і на провінції в останніх часах зукраїнізували „Вісти Губвиконкому“.

Про пресу в європейським розумінню нема що й балакати, бо ніхто крім большевиків не має права ні змоги видавати газету.

Журнали: літерат.-наук. і гумористичні виходять також, але переважно в Харкові.

Літературні твори видається досить скупо і то тенденційні передовсім.

Протирелігійна пропаганда.

Большевики боялися впливу церкви на маси і тому старалися всілякими способами зменчити його.

до того, що я зразу постановив вислати в різні сторони стежі, але скоро передумав її відкинув цю думку. Стежа хотя і булаб знайшла село, то поки звістилаб сотню, прийшлосяб їй мерзнути ще кілька годин на хуртовині. Сходячи з високорівні в ліс нікому з нас і в голову не прийшло як близько ми вже бажаної ціли. Передня сторожа увійшла в ліс і пройшла не більш сотні кроків, коли нараз почувся з переду оклик.

— Хто йде? —

— Свої! — відповів командант сторожі.

Хто свої?! — питав знову незнакомий голос.

— Січові Стрільці. —

— Так проходить, і вітайте Січовики. —

Ми були в Виті, де вже стояла кінна сотня Козира, котрої варта сторожила на краю села.

Уряджувано спеціальні віча, походи, відчити, які мали осмішити релігійний культ. При всяких нагодах виступали на вулицях у перебранню за попів чи за святих і виправляли блазенства. Одначе все те викликувало майже всюди противні наслідки. Тому й антирелігійна пропаганда тепер слабне.

У Києві зайшов досить комічний випадок.

Один Жидок перебрався за Ісуса Христа і ходив по вулицях. Пізніше пішов під одну з церков і благословив народ. На другий день Київляни побачили диво: одна з бань церкви відновила і сяла золотом до сонця.

Вістка лискавкою розійшлась по цій Україні і до Києва стали плисти гурми прочан.

Большевики спровадили знатоків і ці ствердили, що баня відновила наслідком природного діланья.

Прочани пливуть далі в Київ, та найсмійніше, що Жид, який вдавав Христа — вихрестився.

Чрезвичайка.

Чрезвичайки ніби нема. Але вона є і „урядує“. Правда не урядує вона так як за давних літ, але все знайдеться хтось, ким вона заопікується.

Винних судять тепер суди, а присуд смерти затверджує уряд, але є ще досить випадків, що люди зникають з лиця землі. Перше розстрілювали з галасом, тепер те все робиться більш делікатно, в ночі і десь так, щоб ніхто не бачив.

Про розстріли Галичан тепер не чуємо. Кількох розстріляли давнійше ще, як викрили протибольш. організацію. Тоді між інчими згинув і Андрух Опока.

Галичани.

Галичан багато на Наддніпрянщині. Одні остали ще з часів мандрівки Гал. Армії, другі прийшли чи прийшли тепер. Вони всюди працюють: в урядах, у школах, у театрі й у війську. Всі вони з малими виімками, виробили собі марку солідних людей. Їх залюбки вживають по канцеляріях та до орудування грішми. Богато з них поженилося і вже зовсім знаддніпрянцилися. Богато займає високі посади при різних установах.

— Це все — говорив шан. інформатор, що вас може цікавити.

— А загальний вигляд міст?

— Міста, от хочби Київ, вертають до нормального стану. В Києві трамваї курсують, skleпи гарні і творяться щораз нові. По вулицях публіка як і тут: бідна і богата. Богата і гарно вбрана це переважно комісарі і їх жінки. По ресторанах шумно і весело. Те саме по театрах, кінах і кабарегах, Музика грає, люди бавляться.

Не бавляться тільки ті, які ніколи і нігде не розкошують — правдивий пролстаріят.

ВИДИ З КИІВА:
Вид на Дніпро.

Пан Вітос про внутрішню ситуацію в Польщі.

Не менше цікаво схарактеризував пан Вітос внутрішнє положення в Польщі:

„Більшість соймова і більшість громадянства є переконана о тім, що з деяких сторін виповзають всі дива анархії, революції і потрясення, котрих би Польща не могла витримати. Кождий нерозважний крок, чи то одиниці, чи групи може принести тільки хаос і витворити умовини розстрою“.

„Можу ствердити, що в Кракові до авичайних страйкових проявів долучилися річи, яким нема прикладу в упорядкованих державах. Не улягає сумнівови, що то не причинилося ані до злагіднення відносин, ані до піднесення поваги за границею. Та мабуть тим, що до сього довели не залежить ані на однім, ані на другім“.

Ювілей італійських фашистів.

Телеграфічна агенція „Стефан“ доносить: Річницю вмаршу Фашистів до Риму, обходив Рим дуже святочно. З цього краю зіхалися делегати і непроглядні маси народу залити гарно прибрані вулиці і площі міста. На Народній площі сформувалася величезний похід, на чолі котрого йшли карабінери, члени національної директорії фашистської партії, міністри і команданти частин, що перед роком вмаршували до Риму. За ними ступав почетний відділ ушкоджених на війні офіцерів, делегації всіх легіонів Італії, та всіх фашистських організацій краю. Похід замикали непроглядні товпи народу.

Відділ зложений з 300 літаків супроводив цей великанський похід цілу дорогу. На площі Півцца Кольонна повіяв римський фашистський прапор. Тут зупинився похід і президент міністрів Муссоліні перебрав його провід. Похід удався на гріб незнамого воєжа, якому віддано почесний стріл, а публіка обсидала гріб дощем цвітів. Після того похід завернув до королівської палати, де чекали вже король та його наслідник і всі члени королівської

сім'ї. Похід перед королівською палатою тривав 5 годин.

З балкона ратуша промовив Муссоліні. Він заявив, що ведена фашистами боротьба не звернена ані проти армії ані проти монархії, ані проти публичного порядку, ані проти працюючого народу, лише виключно проти духа нищівня, проти здегенерования демократії і проти загального розвалу, який слоганом святе слово: свобода. Фашистська революція — це революція в своїм роді. Вона не настановляла надзвичайних судів і нікого не розстрілювала. Взагалі не треба було робити революції по старим взірцям. Ми зробили — сказав президент міністрів — зовсім оригінальну фашистську латинську революцію. Довіре народа було безмежне. Сила нових легіонів невечеряна. Голова правительства спокійно уходить поміж маси італійського народу. Фашистське правительство спирається не лише на довіру одної партії. Фашисти обсадили Рим, щоб Італію очистити і піднести. І так довго будуть держати Рим, доки цілковито не досягнуть своєї мети до якої йдуть.

МУХА.

Банда мухи в 50 чоловік напала між стаями Буди і Ляховичі на поїзд, що йшов з Баранович до Луниці. Ціла банда була вбрана в кожухи і мала кріси та револьвери.

Муха вскочив перший до поїзду з окликом: „Кондуктори і поліція до мене!“ Пізніше делікатно звернувся до подорожних:

„Прошу приготувати гроші. Золото

і долари зложать банство ласкаво до моїх рук, а марки кидати до оттої валани. Придадуться на доходовий податок!“

Перелостровавши цілий поїзд, забрав подорожним футра, кожухи, а навіть ліпні вбрання, на загальну суму 30 мільярдів.

При відході бандити дали салву на віват і пропали в лісах.

По трох годинах поліція зачала шукати за нами.

Не можуть згідно вшанувати й смерти.

Щоби одна смерть від другої рігилася партійно — досі віхто не чував. Аж польський Сойм навчив нас, що смерти, яку шанує лівниця, не потребує шанувати правниця і навпаки. Послухайте: Народова венкшосць не дозволила маршалкови Сойму помянути на засіданню робітників, що полягли в Кракові з військом. Добре. Маршалок ромянув лише жовнірів. Підчас його бесіди всі — як звичай каже — стояли. Та тутки ж клуби лівниці зголосилися до слова і почали поминати ще й робітників.

Підчас їх промов була картина друга: Не стояли вже всі, лише стояла лівниця, а правниця і члени правительства сиділи.

Але правда й те, що правниця з лівницею, хоча не можуть погодитися навіть перед маєстатом смерти, відносно лиснішосць народових, особливо Русівуф, все були в згоді... Єдинить їх лиш похід на знищенє Русі...

Франція -- Чехословацчина -- Польща.

В Європі є чимало таких держав й народів, які чекають на сп'їсність поправити свої кордони або вирватись із чужої опіки. Є багато тліючих не авистий, що можуть спалахнути вогнем війни. Але все таки найгрізнійшим воєнним кітлом Європи являється Німеччина. Всі держави сусідючі з нею думають про це, як звійтиса супроти неї на випадок революції і на випадок повороту цісарства. Творяться союзи і проти-союзи.

Найновіші події в Німеччині вказали, що Франції не ходить зовсім о відшкодування, вона поставила собі страшну ціль, а саме розбитте і розчленованне німецької держави на дрібні, слабкі зі собою посварені державки; Франції ходить о таке

знищенє і ослабленне Німеччини, щоби та цілих сто років не могла думати про відплату за всі упокорення і про відібранне втрачених земель.

Мимо того, що зараз Франція осягнула майже все що бажала, мимо того, що в Німеччині настав хаос, як колись за Керенського в Росії, мимо того, що одна провінція за другою відриваються від Берліна (Баварія і Надренія), Франція єще чогось, має неспокійну совість. Чогож вони бояться?

Боїться відродження, об'єднання цілого німецького народу, боїться кожного перевороту так комуністичного як й монархічного — бо ви може витягнути державу із розбиття і безсилля.

Франція не хоче допустити до поправки відносин в Німеччині і до поміччі шукає собі союзника. Таким мала бути Польща і Чехословаччина.

Президент Чехословацької республіки їздив на днях до Парижа, де йому пропонували спільну лінію проти Німеччини на випадок перевороту. З того що пишуть французькі і польські часописи виходить, що Чехи зовсім не хочуть пхати пальців поміж німецькі двері. Чехи заявляють ствердо, що їм немає чого в Німеччині шукати, вонаж не ворог їм. Протинно, Німеччина і

Чехія мають дуже багато спільних інтересів. Ворогом Чехії є лише Мадярщина, яка й по сьогоднішній день думає над відібранням втраченої Словаччини і Закарпатської України. Аби забезпечитись перед Мадярщиною Чехи оснували т. звану Малу Антанту, то є союз Чехії, Румунії і Югославії. Огож виходить, що Французи не можуть надіятися на поміч Чехословаччини, яка заховас на цей случай неутральність. Зі сказаного видно, що одиноким союзником Франції у її проти-німецькій поході являється Польща.

приказ повороту до праці. Таким робом польська партія соціалістична тратить чимраз більше на своїм авторитеті. На тлі вської страйкової історії зарисовуються вже виразно дві скрайчі сили: вшехполжки (за якими стоїть всьо, що в Польщі реакційне) і комуністи. Щось подібного, як в Німеччині.

Доразові суди в Бориславі вже знесені, бо були оголошені вшехполжкою на основі неправильного розуміння відповідних приписів.

На крилах.

(До ілюстрації.)

За часів світової війни так удосконалено летунські машини, що вони стали здатні не тільки до боїв і розвідної служби, але й до транспорту та комунікації на далеку віддачу.

Ми знаємо, що літаками послалось важкі відомости з осаджених твердинь, а навіть перевозено тягарі.

Коли галицька армія була за Збручем, уряд Диктатури послуговувався для зв'язку зі світом великим літаком, що приймав на себе 16 людей, важні посилюки і пошту. Цей літак перелітав понад ворожі краї в далеку Німеччину, Мадярщину, Австрію і Чехи.

Це була одинока поміч, одинокий ратунок для порозуміння зі світом тоді, як з усіх сторін окружили Україну ворожі сили. Коли скінчилася війна, почали уживати літаків до перевозження пошти і до особового руху.

В Німеччині, Англії і Америці є тепер постійні лінії для такої комунікації поміж великими городами і промисловими центрами.

Та хоч багато винайдено в останніх часах всяких див світа, хоч й так людина живе успіхом і прогонить з місця на місце лисавкою, всього її за мало. Людям захотілось стати птахом. Без моторів, без бензину — просто крилами літати і буюти у воздухах.

Недавно тому винайшов один мудрий Німець новий летунський апарат. Цей апарат без мотору не робить гуркоту (як то добре для війни коли літака не видно і не чути і може плавати у воздуху без жадної помочі машини).

Винахідник цього складного апарату покористувався летом птахів.

Він підглянув, що птах часам хоч і не робить крилами, не спадає а наче пливе собі спокійно.

Підняття з розпростертими крилами в гору є можливе лише тоді, як струї теплого воздуха проходять скісно в гору. А спокійний лет можливий тоді, коли поміж поодинокими верстками повітря потворюються атмосферичні полоси, які дають оперте крилам. Вишукування цих полос у всякій порі дня і їх використання дає отже можливість літати без мотору і являється найтруднішою задачею, якої розв'язання дасть змогу практично приміювати нові літаки.

На знати, чи до того дійде в найблищій майбутности. Ми не знаємо, які ще дива побачимо, та певне це, що над останнім винаходом німецького техніка, який на своїм літаку перелетів 14 кілометрів, роздумують вже нині винахідники і може недалекий вже час, коли чоловік стане справді птахом і носитиме свої крила при собі. Тоді зайвим буде писати у листах: „Злетівби я до Вас, коханий, на крилах.“ До матері, до батенька літати — мемо з даху на дах. А до милої, коханої, не лиш на крилах мрій, а як лебеді, як орли снізі, полинемо під вечір тихий, на любую розмову.

Чому Польща не дістала заграничної позички?

Польський премієр Вітос, який грішить іноді надто великою отвертістю, відповів на поставлене в горі питання так досадно, що не зайвим буде нашим читачам познайомитись з цьою відповідю.

Пан Вітос каже, що заграниця не є так може знеохочена до Польщі, як „радше не вірить в доцільність і послідовність політики законодавчих польських тіл і польського ряду“.

Із розмов з представниками заграничного капіталу і дер-

жав „можу зробити заключення — каже дальше пан премієр міністрів — що вони стоять на становищі що неприлично є звертатися до них о фінансову поміч, коли з своєї сторони не поносили достаточних жертв на річ держави, а вже зовсім незрозумілим є звертатися до них по гроші, коли взяти під увагу, що ріжні польські капіталісти і магнати льокують надвижку своїх доходів в заграничних банках“.

Нема що! — Ядерно і досадно. І ще мабуть ні одна держава не була так характеризуєвана своїм власним премієр міністром, як польська паном Вітосом.

Дива природи.

У сні не присниться нам тське диво, на яке не раз здобудеться природа.

От, хочби таке.

В одній місцевості на Угорщині уродилася зовсім звичайна дитина, тільки з довгою бородою. Дуже то цікаве явище і лікарі ним занялися, щоб його вяснити.

Та на цікавіше і то багато цікавіше диво дозволила собі „мама-природа“ з одним сербським мужиком. Той бідний чоловічина зробив конкуренцію своїй жінці і привів на світ двоє дітей.

Як, мужина?

Так, мужина! Жінки не повинні однак боятися, щоб стали не потрібні, бо це тільки.. випадок.

Але випадок цікавий.

Згаданий мужик має двацять три роки. Від третього року свого життя він зауважив, що на його животі робиться якась пухлина. Та він не звертав на це уваги. Тепер же та пухлина щораз більшала і справляла дошкульний біль. Чоловік

вдавсь до лікаря, а той зараз операцію. Розрізали живіт і знайшли там тіла двох маносіньких дітей: одно на 20 сантиметрів, друге на половину менше.

У більшого можна розпізнати такі частини тіла: долішню часть лица, уста з двома зубами, шию, живіт, ліву руку з 6 пальцями з дуже острими нігтями і праву ногу. У меншого замітні тільки: м'яка голова з замкнутими очима, шия і нога.

Лікарі ствердили, що ті діти жили на організмі того мужика (галапасували) бо були з організмом получені.

Як же поясняє лікар, що перевів операцію то нечуване явище?

Він каже, що мати оперованого почала була разом з ним ще двоє дітей, отже трійняки. Але організм оперованого розвивавсь скоріше і поглинув в себе два другі організми, які носив через 42 роки. Не могли вони, розуміється, розвинути більше, бо знайшлися в дуже недогідних обставинах.

Довкола загального страйку.

„Слово Польське“ приносить сензаційну відомість, що в краківських кривавих заворушеннях брали визначну участь організації т. зв. Пеовяків і Стрілецьких дружин, які стоять під безпосереднім впливом б. начальника польської держави пілсудського. „Слово Польське“ оголошує навіть отвертий лист до Пілсудського, в яким домагається від нього ясної відповіді, „що не мав нічого спільного з кровію жовнірів“.

Правительство не додержує умовк, бо віддає в Кракові залізничників, які зголосились до служби, військовій владі і каже їх запрягати — всупереч приреченню Вітоса. Є вістки, що і за цього приходило до гострої суперечки між Вітосом і його вшехпольськими товаришами.

Комуністи користають з цього і поширюють вістки, що всьому винні соціалістичні провідники, які за скоро дали

Новий тягар для селянства.

Теперішній міністр польського скарбу завзявся за всяку ціну ратувати свою дитину — польську марку. Щоби се перевести підвищує він всі дотеперішні податки і видумує нові, а отсе недавно зажадав аби всі податки були плачені на основі вартости золотого франка, обчисленого по ціні чистого золота на біржі в Лондоні і пересічним курсі англійського фунта штерлінгів на біржі у Варшаві.

Вартість сего золотого франка що має бути сталою податковою одиницею — буде означувати від часу до часу міністр скарбу в польських марках. Коли, впрямі, господар має платити податок ґрунтовий у висоті 10 мільйонів мп., а вартість одного податкового золотого франка буде означене на

300 000 мп., тоді він має заплатити 20 золотих франків, згідно їх рівновартість в марках. Але біда такого перерахування золотих франків на марки буде в тому, що золотий франк йти ме в гору а марка буде обнижуватися за той час, заки селянин щось продасть і прийде платити податок.

В додатку він мусітиме продавати свої продукти за безцін і брати зовсім безвартісну польську марку. Вправді мігби він забезпечитися перед спадком польської марки через закупно чужої, твердої валюти. Та цього не вільно робити. І так ні в кут ні в двері. Бери за свою працю безвартісну польську марку а податок, плати в золоті. Отже маєм і рай! Нема то як добра господарка!

Дкушер польських фінансів.

Містер Юнг виїхав назад до Англії, з огляду на це що там зріс незвичайно передвиборчий рух. Так принайменше пишуть польські часописи. Вони вневмиють, що М-р Юнг повернеться. Хочемо вірити Тільки нам дивно, що той виборчий рух

зріс раптово до такої степені, що став важнішим чим направа польських фінансів. А може цей рух в Англії проста вимівка для М-ра Юнга, аби втекти перед рухом марки в Польщі.

Тенденція легко зривкова. Настрій вичікуючий. — Краєва пшениця з 1923 р. 3,600,000 до 3,800,000, Жито 2,700,000—2,750,000, Ячмінь з 1920 р. 2,000,000—2,200,000, Овес 1,900,000—2,000,000.

Всі вище подані ціни оціночні з браку трансакцій.

Цюрихська біржа. 12. листопада.

Берлін неготований, Новий Йорк 569, Лондон 24'88, Париж 31'60, Прага 16.42 1/2, Будапешт 0'03, Букарешт 2'75, Варшава неготована.

ОПОВІСТКИ.

Комунікат У. П. Т. Загальний Зїзд Українського Педагогічного Товариства відбудеться в грудні 1923 р. По мисли 47. статута право участі в Загальному Зїзді УПТ. мають відпоручники вибрані на Загальних Зборах Кружків І на кожних 20 членів з тим, що Кружок мусить мати що найменше одного відпоручника. О скільки котрі Кружки не відбули ще в 1923/24 .лк. році Загальних Зборів згідно не вибрали на них відпоручників на Загальний Зїзд Матірнього Товариства,

мусять зробити це негайно і синь своїх відпоручників переслати Голові Українського Педагогічного Товариства до 10. грудня 1923 р. Опім того відпоручники мусять мати зі собою повноваження від своїх Кружків і вислатися ними при вступі на сїзю. — Голова Українського Педагогічного Товариства: М. Галушанський, заст. голови: Якім Якімич, секретар.

ОГОЛОШЕННЯ.

КРАЄВИЙ АДВОКАТ

Д-р СТЕПАН ШУХЕВИЧ

веде свою адвокатську канцелярію при ул. Чарнецького 24. II. п. (Дім Наукового Товариства ім. Шевченка).

Подяка.

Вн. Михайлові Ханулі, власителю першої української фабрики календарів в Глинцях щиро дякуємо за дар календарного тризуба. — **Соція-Ватко.**

ПОЗІР! ПОЗІР!

Найкращий і найдешевший календар!

ВЕЛИКИЙ, ІЛЮСТРОВАННИЙ, НАРОДНИЙ КАЛЕНДАР на переступний рік 1924.

Річник IV, видання (передше В-ва „Бистриця“, тепер Вид-ва „Трембіта“), який має 160 стор. друку, вел. 8-ки, 42 ілюстрацій і дуже добірний матеріал. Окладка прикрашена званою з попередних літ вистею, яка представляє Гуцула з конем. Календар поділений на: 1) Календарську часть (містить між інчим: календар греко-кат., православний рим-кат. і жидівський; госп. поради; на цілий рік схід і захід сонця та відміни місяця; відновання погоди; затьми місяця і сонця; і т. д.); 2) Літературну часть (між інчим:

Верховиці, драма О. Кожецьовського; 3) Освітню суспільну часть (між інчим: „Україна“, популярна географія нашого краю, (прикрашена 13 ілюстр. на країнці папері). Історія україн руханки, Ювілей „Січей“; 4) Інформаційну часть (між інчим виказ ярмарків); 5) Співаник. 6) Інсератову часть.

Продажна ціна: 1-50 основної ціни, помноженої через обовязуючий множник. Тепер (множник 140.000) коштує 210.000 Мп. — Для Америки на звич. папері 30 ц., на сатинованим папері 40 ц. wraz з перес.

Замовляти на адресу:

Зенон Кирилович,
КОЛОМІЯ, Міцкевича 8.

Обезпечуйте своє життя та підвищуйте свій обезпечений на життя капітал в одиним українським Товаристві обезпечень на життя

КАРПАТІЯ ЛЬВІВ,
Руська 18.

БІРЖЕВИЙ ПЕРЕГЛЯД

Грошева біржа з дня 12. XI.

приватні обороти.

Дол. амер. 1,800,000—1,810,000 дол. канад. 1,675,000—1,680,000 одинки і двійки на рівні з инш. Чеські кор. 50,000—51, Франки фран. 100,000—101,000, Фунти штерл. 7,900,000—8,000,000.

Ціни збіжжя.

На біржі застій через брак довозу. —

CANADIAN PACIFIC

TRAINS
ЗАЛІЗНИЦІ

HOTELS
ГОТЕЛІ

STEAMERS
КОРАБЛІ

До Канади. С. Р. Р. До Америки.

Львів, Городецька 93. Тернопіль, Тарновського 3.

Найбільше перевозове підприємство на світі.
Великі морські кораблі!   Власні залізниці в цілій Канаді!

Преосв. Єпископ Будка їхав з Канади до краю і назад до Канади лише нашими кораблями. Також наслідник англійського престолу їде завжди лишень нашими кораблями.

Наколи задумете виїхати до **КАНАДИ** чи то тепер, чи аж на весну, то застановіться добре, а ми певні, що виберете лише нашу С. Р. Р. агенцію, котрою їдуть все ті: достойні особи.

Напишіть сейчас до нас! Ми радо Вам відпишемо **докладно про цілу подорож до Канади.**

Найблищі наші транспорти **до Канади** відходять з нашого бюро **у Львові, вул. Городецька 93. і Тернополі, вул. Тарнавського 3.** в слідуєчих днях вечером:

Перший дня 27. листопада 1923 вечером до корабля „MINNEDOSA“.

Другий дня 11. грудня 1923 вечером до корабля „MONTCALM“.

Коли не маєте за що купити собі шіфкарти самі а маєте кривних або знайомих в Канаді, то подайте нам їх адресу, а ми до них напишемо, щоби вони Вам прислали з Канади шіфкарту і аффідавіт. Можемо то зробити телеграфічно.

Їдьте до Канади лише через агенцію С. Р. Р. (Сипіяр). Будете мати дуже скорий переїзд, знаменитий харч на кораблі 4 рази на день, окреме ліжко, в гарній чистій кабіні на однім з наших великих кораблів. Дуже скорий переїзд залізницею в Канаді в наших власних вагонах, котрі є так вигідно уряджені, що можете в них вигідно спати вночі. В вагонах є кухні, де можете собі кожної хвили зварити обід і вечеру в часі їзди залізницею в Канаді. В послідних 9 місяцях виїхало через нашу агенцію понад 85.000 пасажирів до Канади. Уважайте добре на наш адрес і напишіть до нас сейчас.

Тернопіль,
Тарновського 3.

Кенедіян
Песіфік Рейлвей

Львів,
Городецька 93.